

Hilversum, 9 augustus 2023

Beste [REDACTED]

Enige tijd geleden diende u een klacht in over de uitzending van *Ongehoord Nieuws* van 7 februari j.l. U legde uw klacht voor aan de omroep maar was niet tevreden met de reactie die u kreeg, en kwam dus met uw klacht bij de Ombudsman. Het heeft enige tijd geduurd voordat uw klacht onze onderzoeks aandacht kon krijgen, dat spijt ons. Wij zenden u nu de analyse die wij maakten van de uitzending naar aanleiding van uw klacht. Wij zenden deze ook aan de omroep, zodat deze van het onderzoek van de Ombudsman kennis kan nemen.

Klacht en repliek

U gaf aan dat de opmerking van een gast in de uitzending over ING (dat die alle betalingen van Nederlanders zou checken in het kader van witwascontroles maar niets zou vinden) niet kritisch genoeg bevestigd werd. Kwalijker vond u de opmerkingen over seksuele voorlichting op scholen en homoseksualiteit. U schreef: *“de als feit gepresenteerde mening van een gast dat er door duizenden Nederlanders geëmigreerd werd door de aard van de seksuele voorlichting, [werd] niet onderbouwd en [is] ook pertinent onwaar. Ook hier weer dezelfde gebrekkige manier van (door)vragen.”*

De omroep schreef u: *“Ongehoord Nieuws is een opinieprogramma dus wat gasten zeggen over emigratie staat hun vrij.”* Verder verwees de omroep voor de cijfers over ING naar een commentaar in *De Telegraaf* van 4 februari en stuurde de bron mee. De omroep schreef: *“Zoals je ziet, weten onze gasten waar ze het over hebben. Je hoeft het er niet mee eens te zijn, maar in een democratie mag iedereen worden gehoord.”* U vond dat de omroep hiermee niet in ging op de inhoud van uw klacht.

Controle transacties door ING: bron gestuurd, maar niet bevestigd, bewering onjuist

Gast Ab Flipse zei in de uitzending: (08:22-08:33) *“Het is nu al zo dat bij ING bijvoorbeeld 4000 mensen werken die iedere dag alle betalingen van alle Nederlanders controleren, dat heeft nog niks met die honderd euro te maken, en die 4000 mensen ontdekken helemaal niets.”* Flipse gaf hier geen mening maar deed een stellige uitspraak.

De presentatrices vroegen niet naar de bron van de uitspraak dat 4000 mensen bij ING ‘alle betalingen van alle Nederlanders’ controleren en ‘helemaal niets’ ontdekken. Dit doorvragen is van essentieel belang voor de kijker om te kunnen beoordelen of wat een gast beweert controleerbaar klopt. Het is te prijzen dat de hoofdredacteur van *Ongehoord Nederland* achteraf de bron van de uitspraak stuurde aan u. Echter was het beter geweest als er door de presentatoren direct was gevraagd naar de bron.

Dan had iedere kijker de mogelijkheid gehad om deze **bron** erbij te pakken. En de verschillen te zien tussen de uitspraak van Ab Flipse en dit hoofdredactioneel commentaar van *De Telegraaf*. In het commentaar staat: *‘ING zet 4000 medewerkers in om vreemde transacties te onderzoeken. En vrijwel alle meldingen van vreemd gedrag zijn loos alarm.’* ‘Vreemde transacties’ is niet hetzelfde als *“alle betalingen van alle Nederlanders”* zoals Flipse aangaf in de uitzending. Daarnaast wordt er in het commentaar gesteld: *‘vrijwel alle meldingen van vreemd gedrag zijn loos alarm’*, wat iets anders is dan in de opmerking van Flipse: *“4000 mensen ontdekken helemaal niets”*. Volgens de originele bron, door de omroep zelf aangedragen, klopte de bewering van Flipse niet.

Seksuele voorlichting: als feit gepresenteerde meningen?

U gaf aan dat u de opmerkingen over seksuele voorlichting op scholen en homoseksualiteit kwalijker vond. Ook schreef u dat hier de mening van een gast (dat er door duizenden Nederlanders geëmigreerd werd vanwege de aard van de seksuele voorlichting) als feit gepresenteerd werd, niet onderbouwd werd en ook pertinent onwaar is.

De presentatrice vroeg aan gast Patrick Kicken (19:11-19:17) *“Patrick, wat vind jij? Moeten kinderen op de basisschool al voorgelicht als het gaat om seksuele voorlichting enzovoorts?”* Hiermee categoriseerde ze de opmerkingen die Kicken zou gaan geven als een mening. Kicken gaf vervolgens (tussen 19:17-20:01) uitleg: *“Dat ligt er natuurlijk aan, helemaal wat voor een vorm.”* en *“Ik vind dat je daar heel voorzichtig mee moet zijn. Breng, breng ze niet op ideeën, zou ik zeggen..”* Dat zijn duidelijk meningen van een gast, en daarvoor is ruimte in een journalistiek programma.

Op een ander moment was de status van de uitspraken van gast Kicken minder eenduidig: *“Ik bedoel: dan kom je op zo'n Christelijke school, daar is natuurlijk meteen allerlei protest van de, van de ouders. Maar als er op een hele vrije school meteen met die regenboogvlag gezwaaid wordt. En gezegd wordt van nou je moet maar kijken hoe je je vandaag voelt. En dan ben je vandaag een meisje en dan ben je morgen een jongen.”* En: *“Kinderen zijn natuurlijk heel bevattelijk voor die ideeën. Ik bedoel als wij een week lang alleen maar cartoons uitzenden waarin jongetjes met jongetjes zoenen. Ja, dan denkt een jongetje: oh ja, dat ga ik dan ook eens uitproberen, toch?”* Hier werden veronderstellingen en beweringen gemixt met meningen, zonder onderbouwing en zonder navraag door de presentatoren.

Na de opmerkingen van Kicken vroeg de andere presentatrice aan de tweede gast: (20:01-20:14) *“Ja, nou ja, het is een beetje waar de grens dan ligt, hè. ... Alleen waar ligt die grens. Ja, wat vind jij Ab?”* Gast Flipse gaf daarop eerst zijn mening: (20:14-21:21) *“Ja, nou ja, ik heb er één woord voor ziek. Ja ik kan er een heel lang verhaal overhouden, ik vind het echt ziek.”* En vervolgde met beweringen die om onderbouwing vragen: *“En er is echt een hele grote groep die al Nederland verlaten heeft met hun gezin. Met name over dit onderwerp, dat ze zeggen: ‘Luister eens we willen niet dat onze kinderen eigenlijk geïnfecteerd worden met dit soort denkbepelden’.”*

Vervolgens zei de presentatrice: *“Goed ja, ik ben natuurlijk ook heel benieuwd wat de kijkers daarvan vonden.”* En gaf aan welke resultaten kwamen uit de stelling die zij aan leden voorlegde. Hiermee werden niet onderbouwde beweringen feitelijke informatie in het gesprek. Naar de onderbouwing die op de bewering over het vertrek van gezinnen en de reden daarvoor had dienen te volgen, werd niet gevraagd.

De Ombudsman spreekt zich niet uit over de inhoud van meningen of de kracht van argumenten. De Ombudsman kan wel constateren dat journalisten hadden moeten doorvragen, omdat de gast zelf geen onderbouwing gaf voor zijn bewering. Hier gaven de gasten gedeeltelijk hun mening (inclusief onderbouwing), maar op andere momenten werden beweringen niet onderbouwd, en de presentatoren vroegen niet verder.

Conclusie

Een presentator heeft als taak om door te vragen waar het nodig is voor de kijker om de gedeelde informatie op waarde te kunnen schatten. Er werd in deze uitzending niet gevraagd naar de bron van de beweringen over ING. Het is goed dat de bron aan u werd gestuurd per mail. Echter was het beter

geweest als de bron was gemeld tijdens de uitzending, zodat elke kijker dit wist. En nog beter als de inhoud van die bron was gebruikt: bij checken van de bron bleek dat de uitspraken van de gast niet in overeenstemming waren met deze door de omroep zelf aangedragen bron. Daarmee is onjuiste informatie van een gast niet gedetecteerd door de presentatoren. Maar ook later, toen de onjuistheid ook de omroep gebleken was – de toezender heeft het commentaar immers moeten lezen om het als bron te kunnen identificeren en als zodanig aan u te zenden –, is deze niet gecorrigeerd.

De journalistiek presentator heeft verder de belangrijke functie om meningen van feiten te scheiden. Deze functie vervulden de presentatoren bij het gesprek in de studio over seksuele voorlichting op de basisschool op een aantal momenten heel duidelijk. Zo werd de vraagstelling door de presentatoren verschillende keren zo geformuleerd dat het duidelijk was dat de gasten hier hun mening zouden geven en niet noodzakelijkerwijs feiten deelden.

Maar er werd door de presentatoren niet doorgevraagd bij de gasten naar bevindingen die de basis vormden van hun meningen over seksuele voorlichting op de basisschool. Op enkele punten gaven de gasten daarover vanuit zichzelf de argumenten. Maar op andere momenten - bijvoorbeeld waar beweringen over de reden achter het vertrek van 'een hele grote groep' gezinnen werden gedaan – bleef doorvragen achterwege en werden de beweringen niet onderbouwd waar dat wel had moeten. Al met al een rommelige mix van als feiten gepresenteerde opmerkingen en daadwerkelijke meningen.

U mailde ons onlangs dat het programma geen Ongehoord Nieuws zou dienen te heten, omdat het hier een opinie- en geen nieuwsuitzending zou betreffen. De Ombudsman kan in dit kader alleen opmerken dat het voor een oordeel over het naleven van de Journalistieke Code niet uitmaakt of een journalistiek programma vooral nieuwsberichten of opiniërende inhoud brengt. Iedere journalistieke productie die door de publieke omroepen gepubliceerd of uitgezonden wordt, dient volgens de afspraken in de Journalistieke Code gemaakt te worden. In de aflevering waarover u uw klacht indiende was dat gedeeltelijk wel zo, maar ook op enkele punten niet.

Met vriendelijke groet

Margo Smit
Ombudsman voor de publieke omroepen